

ผ่าอกไก่ คั่วไก่ เครื่องใน ล้างให้สะอาด แล้วนำไปใส่ในตัวไก่คั้น จากนั้นก็จะต้มให้สุก ชาวบ้านส่วนมากจะตื่นตั้งแต่ตี 3 ตี 4 บางบ้านก็จะเตรียมตั้งแต่ตอนเย็นก่อนวันเช่นไหว้ หาไก่และเตรียมต้มไก่ให้เรียบร้อย ประมาณ 6 โมงเช้าก็จะนำไก่ไปที่โรงชะงู ถ้าชาวบ้านหาไก่ไม่ได้จริงๆ หรือบางบ้านเขาไม่กินไก่ เขาก็จะใช้ ไช้ไก่ต้มแทนได้”

2.2.2 ข้าว ได้แก่ ข้าวสวยที่หุงสุกแล้ว จำนวน 1 ถ้วย หรือใส่ภาชนะอย่างอื่นก็ได้ไม่จำกัด อาจจะเป็นถ้วย ปิ่นโต ชัน จากการเข้าร่วมในพิธีกรรมผู้วิจัยสังเกตว่าภาชนะที่ใช้ใส่ข้าวสุกจะมีลักษณะกลม และต้องมีความลึกด้วยเพื่อป้องกันการเป็กเทียนไขบนข้าวสุก

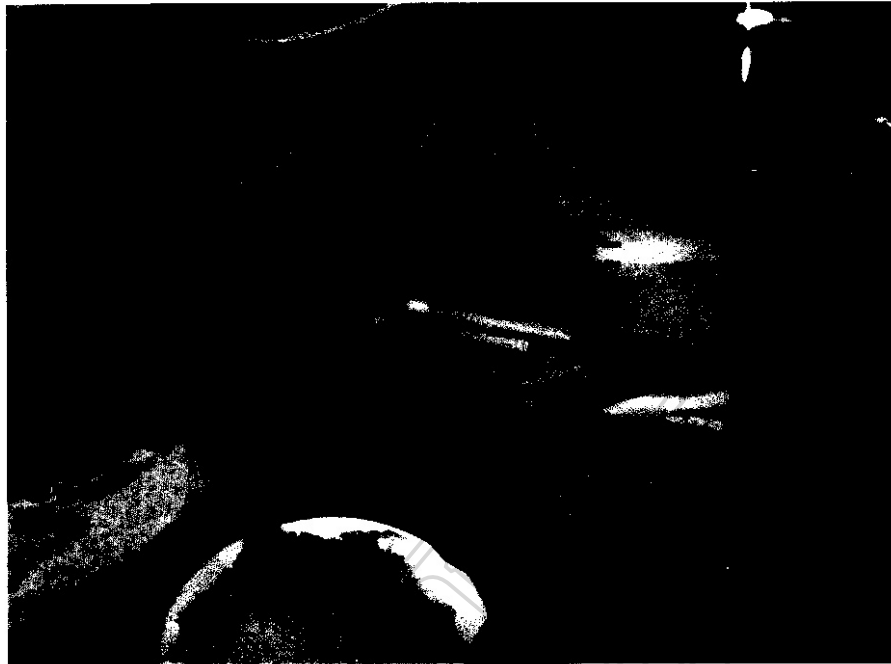
2.2.3 หมากพลู หมายถึงหมากเคี้ยว จะต้องจัดจิบหมากเคี้ยวเป็นคำ ๆ จำนวน 2 คำ เพื่อถวายชะงูให้เคี้ยวหมากหลังจากดื่มกินอาหารคาวหวานอิ่มหน้าสำราญแล้ว

2.2.4 ยาสูบ หมายถึง บุหรี่ หรือยาใบตองที่ใช้ยาจูน (ยาเส้น) มวนด้วยใบตองแห้งหรือกระดาษ ที่ตัดขนาดพอเหมาะที่จะมวนยาสูบได้

2.2.5 ผลไม้ หมายถึง ผลไม้ที่นำมาเป็นเครื่องสังเวย ผลไม้จะเป็นอะไรก็ได้ไม่จำกัดชนิด ตามแต่ชาวบ้านจะหามาได้ เช่น ส้มเขียวหวาน มังคุด แดงโม กล้วย มะพร้าว และเงาะ เป็นต้น

ภาพประกอบ 19 ภาพอาหาร มีข้าวสุก และไก่ต้มที่นำมาเช่นไหว้ชะงู

ภาพประกอบ 20 หมากพลู และยาสูบ ที่ชาวบ้านนำมาเซ่นไหว้

ภาพประกอบ 21 ผลไม้ที่ชาวบ้านนำมาเซ่นไหว้

ภาพประกอบ 22 โรงะจู้ในปัจจุบัน

องค์ประกอบด้านสถานที่

องค์ประกอบด้านสถานที่ หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมจะตั้งอยู่นอกหมู่บ้านแต่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก และมักจะตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสระน้ำ หนองน้ำ หรือบึง ซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน โดยมีความเชื่อว่าลักษณะที่ตั้งดังกล่าวจะเป็นสถานที่ร่มเย็น และะจู้จะดูแลแหล่งน้ำให้มีน้ำสมบูรณ์ตลอดทั้งปี ซึ่งก็หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนด้วย

ในชุมชนไทย-อีสาน มีชื่อเรียกโรงะจู้แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว เรียกคองปู่คา หรือป่าปู่คา กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร เรียก กะตวมเนี้ยะตา โดยส่วนใหญ่ชาวไทย-อีสาน จะหาสถานที่ที่จะตั้งโรงะจู้ไว้บริเวณนอกหมู่บ้าน แต่ไม่ไกลชุมชนเพื่อให้ะจู้ได้อยู่อย่างสงบและห่างไกลจากเสียงอึกทึกของลูกหลานในหมู่บ้าน สถานที่ดังกล่าว มีลักษณะพิเศษเป็นเนินสูง น้ำท่วมไม่ถึง บางทีก็จะตั้งใกล้กับจอมปลวก หรือไม่ก็มีต้นไม้ใหญ่ รวมทั้งมีป่าไม้ขึ้นหนาทึบ และร่มรื่น

นอกจากยะจี้จะตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำแล้ว จากการศึกษาพบว่าโรงยะจี้ส่วนใหญ่จะตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นทิศพิธีมงคลประกอบกับการจัดพิธีแซนยะจี้ในช่วงเช้าอากาศจะไม่ร้อนเกินไป

ไพฑูรย์ มีกุล. (2533 : 18) พบว่า ชาวไทย - กูย มีความเชื่อเรื่องยะจี้ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน โดยเชื่อว่าเป็นที่อยู่เทพอารักษ์ คนที่ไปตัดต้นไม้บริเวณนั้นจะเป็นไข้หัวโกร๋น แต่ถ้าหากบวงสรวงบอกกล่าวด้วยไก่ ก็จะหายทันที

สถานที่ตั้งโรงยะจี้ นั้น จากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่และเฒ่าจ้ำ ได้คำตอบเหมือนกันว่า ไม่ทราบเหตุผลในการตั้งโรงยะจี้ อย่างแท้จริง ทราบแต่ว่าต้องใกล้แหล่งน้ำเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน และเชื่อว่านายจำป่า สายบุตร นายแพง แจ่มใส ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าฝ่ายพิธีกรรมแซนยะจี้เมื่อครั้งที่ย้ายถิ่นฐานจากบ้านเนินยาง มาอยู่ที่บ้านโคกมะม่วงหวานแห่งนี้ ในปีพ.ศ. 2494 เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น

ภาพประกอบ 23 ริมหนองน้ำฤๅษีเป็นที่ตั้งยะจี้ และเป็นแหล่งสาธารณประโยชน์

โรงยะจู้ เป็นสิ่งก่อสร้างที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่ของยะจู้ โรงยะจู้ หลังเก่าสร้างด้วยไม้อย่างง่าย ๆ ใช้เสา 4 ต้น มีห้องเดียวโล่ง ๆ เมื่อตัวศาลเก่าผุพัง ชาวบ้านจึง เรี่ยไรเงินกัน สร้างขึ้นใหม่ในบริเวณเดิมคือตรงบริเวณริมหนองน้ำปุกาญี บริเวณนี้จะมีต้นไม้ใหญ่ คือต้นจามจุรี และมีต้นไม้หลายชนิดขึ้นอยู่รอบ ๆ โรงยะจู้หลังใหม่นี้สร้างด้วยอิฐบล็อกปูนอย่าง แข็งแรง มีเสา 8 ต้น ทำด้วย คอนกรีต ตัวศาลสร้างเป็นห้องโถง โถง ไม้ตีฝาเพดาน และมี แท่นหิ้ง 2 ชั้น โดยก่อด้วยอิฐบล็อกสูง 2 ก้อน เพปูนซีเมนต์แข็งแรง ชั้นแรกใช้สำหรับวางเครื่อง เช่นไห้ว ประกอบด้วย รูปไม้ที่แกะสลักเป็นรูปสัญลักษณ์แทน ปู่ คือ จู้ และ ยาย คือ ยะ นอกจากนี้ ยังมีรูปแกะสลักอื่น ๆ ที่ถวายให้เป็นข้าทาสบริวาร เช่น ช้าง และม้า ชั้นที่สองที่ต่าง มาจะเป็นชั้นที่มีบริเวณกว้างขวางพอที่เฒ่าจ้ำสามารถเข้าไปนั่งทำพิธีกรรมข้างในได้ ด้านข้าง ๆ ยะจู้จะมีศาลหลังเล็ก ๆ ซึ่ง ชาวบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ เรียกว่า ปุกาญี ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้าน เคารพนับถือมาพร้อม ๆ กับ ยะจู้ ทุกครั้งที่มีการพิธีกรรมเช่นไห้วยะจู้ ก็จะเช่นไห้ว ปุกาญีด้วย แต่ ชาวบ้านจะถือว่าปุกาญีเป็นนักบวช ถือศีล กินเจ ดังนั้นในการเช่นไห้วจะใช้น้ำดื่ม ผลไม้ และ ขนมหวานเท่านั้น จะไม่นำอาหารคาวเช่น ไก่ต้ม อาหารที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์อื่น ๆ ในการเช่น ไห้ว และจะไม่นำสุรา ยาสูบถวายเป็นอันขาด หลังคาของศาลยะจู้เป็นทรงจั่วสูง มุงด้วยกระเบื้อง มีประตูไม้ไว้ปิดเมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรม

ภาพประกอบ 24 โรงยะจู้ และปุกาญี

องค์ประกอบด้านระยะเวลา

การแซนยะจะจัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 โดยการนับเดือนทางจันทรคติและจะเลือกจัดพิธีในคืนข้างขึ้น ซึ่งมาจากความเชื่อเรื่องความสว่างไสว รุ่งเรือง มีผลผลิตพอกพูน และจะไม่ทำพิธีแซนยะในวันข้างแรม ซึ่งชาวไทย-กูย บ้านม่วงหวาน - โลกเจริญ เรียกว่า เดือนดับ (เดือนมืด) อันสื่อความหมายถึงความมืดมน อับโชค ไม่เจริญรุ่งเรือง ส่วนวันพระ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นวันที่ยะจู้จำศีลภาวนา จึงไม่สมควรที่จะรบกวนยะจู้ในวันดังกล่าว แต่ความหมายที่แท้จริงแล้วก็เพื่อให้ชาวบ้านได้ไปทำบุญตักบาตรที่วัดนั่นเอง

การจัดพิธีแซนยะจู้ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันที่ชาวไทย-กูย บ้านม่วงหวาน - โลกเจริญถือว่าเป็นฤกษ์วันชัย จะทำการใดก็จะสำเร็จดังปรารถนาทุกประการ (บุญทัน แจ่มใส สัมภาษณ์ : 2550) ในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เป็นการนับเดือนแบบจันทรคติ ในช่วงเวลาดังกล่าว (ปลายเดือนเมษายน - พฤษภาคม) เริ่มเข้าสู่ฤดูฝนอันเป็นฤดูเพาะปลูกของชาวอีสาน การทำพิธีแซนยะจู้ในเดือน 6 นี้ นอกจากจะเป็นการอ้อนวอนขอความอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังมีนัยในการส่งสัญญาณเดือนให้ชาวบ้านรับรู้ถึงฤดูทำงาน ควรเลิกเล่นสนุกสนาน เพื่อหันมาเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อทำนาให้ทันฝน

ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมแซนยะจู้

ในการประกอบพิธีกรรมแซนยะจู้ประกอบด้ว้ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมสถานที่

ก่อนถึงวันประกอบพิธีกรรมแซนยะจู้ ผู้ใหญ่บ้าน และลูกบ้านที่เป็นผู้ชายจะมาดูแลสถานที่ เตรียมสถานที่ให้พร้อมสำหรับชาวบ้านนั่งชุมนุมกัน ในระหว่างการประกอบพิธีกรรม ผู้ใหญ่บ้านจะประกาศเสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบ และเป็นการอำาเดือนให้ชาวบ้านได้เตรียมสิ่งของเพื่อร่วมในพิธีกรรม ส่วนเฒ่าจ้ำและผู้ช่วยเฒ่าจ้ำจะเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรมในวันรุ่งขึ้น ได้แก่ ดันกล้วย ดันอ้อย ดอกไม้ ยาสูบ หมากพลู เทียน และ ธูป เป็นต้น นายทุม แจ่มใส ผู้ช่วยเฒ่าจ้ำได้บอกความหมายของสิ่งที้นำมาประกอบพิธีกรรมดังนี้

ดันกล้วยและดันอ้อย สื่อความหมายแทนพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ชาวบ้านปลูก

ดอกไม้ ในสมัยก่อนจะนิยมเป็นดอกไม้สีขาว สีขาวสะท้อนความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์ ส่วนความหอมและความสวยของดอกไม้ สื่อให้ชาวบ้านมีจิตใจงดงามอ่อนโยน แต่ในปัจจุบัน

ชาวบ้านจะนำดอกไม้สีต่าง ๆ หรือยอดอ่อนของไม้ประดับ มาถวายได้ เพราะถือว่าดอกไม้ทุกชนิดบอกถึงความสดชื่น

ยาสูบและหมากพลู เป็นสิ่งที่ชาวไทย – กูย ในสมัยก่อนใช้ต้อนรับแขกผู้มาเยือนในที่นี้ เพื่อให้ยะจู้ได้เคี้ยวหมากและสูบบุหรี่หลังจากรับประทานอาหาร

รูป เป็นสัญลักษณ์ของความสงบ ใช้จุดเพื่อสักการบูชา เชื่อว่ากลิ่นหอมของรูปใช้เพื่อบูชายะจู้และเชื้อเชิญยะจู้มารับเครื่องเซ่นไหว้

เทียน เป็นสัญลักษณ์ของปัญญา ใช้จุดเพื่อให้แสงสว่างจุดแสงแห่งปัญญาเมื่อพบกับอุปสรรคต่าง ๆ ชาวบ้านมีความเชื่อว่าจุดเพื่อให้ยะจู้มองเห็นเครื่องเซ่นไหว้รวมทั้งมองเห็นลูกหลานที่มาร่วมในพิธีกรรม

ขันประกอบพิธีกรรม

เจ้าครูของวันประกอบกรรมพิธีแซนยะจู้ เฒ่าจ้ำและชาวบ้านจะมาพร้อมกันที่ยะจู้ สิ่งที่ต้องนำมาด้วยคือ ขันห้า (กรวยดอกไม้ และรูป) จำนวน 5 กรวย เทียนไข 1 แท่ง น้ำดื่ม น้ำหวาน น้ำอ้อยคั้น หรือเหล้า 1 ขวด ข้าวสุก 1 ถ้วย ใก่คั้ม ใช้ถวายเพื่อเป็นอาหาร

ภาพประกอบ 25 ชาวบ้านกำลังเดินทางเข้าร่วมพิธีกรรมแซนยะจู้

จากการสังเกตการเข้าร่วมพิธีกรรมแซนยะจู พบว่า เมื่อชาวบ้านมาถึงบริเวณยะจูแล้วจะนำของที่เตรียมมาวางเป็นวง ขนาดของวงที่ล้อมกันจะไม่จำกัดขนาด ถ้าวางไหนยังมีจำนวนน้อยอยู่คนที่มาทีหลังก็จะนำของไปวางในวงนั้น ต่อจากนั้นก็ให้นำกรวยดอกไม้และธูปไปใส่รวมกันในครุถึง น้ำดื่มบางคนก็จะเทใส่ขันน้ำ บางคนก็จะใส่ไว้ในขวดและเปิดฝาขวด น้ำหวาน น้ำอัดลมก็จะเปิดฝาไว้เช่นเดียวกัน ผลไม้หรือขนมหวานที่นำมาจะนำไปวางไว้บนชั้นยะจู และวางถวายตรงปูถายี พวกอาหารคาวจะไม่ถวายปูถายี โดยจัดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 26 ชาวบ้านนำของที่เตรียมมาเช่นไห้วางรวมกัน

ขั้นที่ 1 ขันบูชา

เมื่อเฒ่าจ้ำและผู้ร่วมพิธีกรรมมาพร้อมเพรียงกันแล้ว เฒ่าจ้ำก็จะจุดธูปเทียนกราบไหว้วะจู ชาวบ้านก็จะจุดเทียนปักไว้ที่ถ้วยข้าวสุก ส่วนธูปที่นำไปรวมกันในครุถึงพร้อมกรวยดอกไม้จะมีตัวแทนชาวบ้านเป็นใครก็ได้จุดธูปทั้งหมดที่อยู่รวมกัน จากนั้นก็จะยกขึ้นเหนือศีรษะและ

อธิฐานตามแต่ใครอยากให้อะไรก็อธิษฐานกันไป จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมพิธีชาวบ้านจะอธิษฐานให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ ได้ผลผลิตเป็นที่พอใจ ให้หมู่บ้านอยู่กันอย่างสงบสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง แล้วจะส่งครูถึงดอกไม้ต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยจะเวียนทางขวา จนกว่าจะครบ 3 รอบทุกคน เมื่อเวียนครบแล้วก็จะแจกรูปที่จุดแล้วคนละ 1 ดอก ชาวบ้านจะนำรูปไปปักไว้ที่ตัวไถ่ต้ม ส่วนรูปที่เหลือพร้อมดอกไม้ในครุถึงก็จะนำไปวางบนหิ้งยะจู้

ขั้นที่ 2 ขั้นอัญเชิญ

เมื่อเวียนครุถึงดอกไม้และแจกรูปครบ 3 รอบแล้ว ชาวบ้านจะได้รับแจกรูปคนละ 1 ดอก ไปปักไว้ที่ตัวไถ่ต้ม และนำรูปที่เหลือพร้อมดอกไม้ในครุถึงก็จะนำไปวางบนหิ้งยะจู้ ต่อจากนั้นเจ้าจ่าจะรินเหล้า แล้วรินน้ำและเรียกยะจู้ครั้งที่ 1 เป็นการเรียกยะจู้จากทุกที่และเชิญให้มารับเครื่องเช่น ไหว้ที่ลูกหลานนำมาเช่น ไหว้

ภาพประกอบ 27 ชาวบ้านยกถึงรูปและดอกไม้อธิษฐาน

ขั้นที่ 3 ขั้นรับเครื่องเซ่นไหว้

การกล่าวเชิญพระภูมิเจ้าที่ของเผ่าจ๋ายี้ มักจะใช้ภาษาไทย – กูย สลับกับภาษาไทย – ลาว เผ่าจ๋ายี้จะไม่กราบอาราธนาจิต เนื่องจากการเซ่นพระภูมิเป็นการเซ่นผี จากนั้นก็จะเชิญพระภูมิมารับเครื่องเซ่นไหว้ หลังจากนั้นเผ่าจ๋ายี้จะฉีกเนื้อไก่ คางไก่ รินน้ำ น้ำหวาน รินเหล้า ในขณะที่เดียวกันก็กล่าวคำอธิษฐานขอพระภูมิให้คุ้มครองดูแลชุมชนให้น้ำให้ฝนตกให้ผลผลิตทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ให้ชุมชนพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ให้อยู่เย็นเป็นสุข ดังนี้

“พระภูมิเอ๋ย อ่อนจอเอ๋ย โดยมารเครกอนเจาเอจะอ่อน มีความหมายว่า
ขอให้พระภูมิมารับเครื่องเซ่นไหว้ที่ลูกหลานนำมาในวันนี้
อ่อนพระมาตามฤดูกาล มีความหมายว่า ขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล
อ่อนโดยอากาศอระเดิม มีความหมายว่า ขอให้ข้าวปลาอุดมสมบูรณ์
อ่อนใจแมตังเลิง อ่อนกอนเจาบีเกิด ไร่คตังเครียเลย มีความหมายว่า
ขอให้คุ้มครองปกป้องรักษาหมู่บ้านและลูกหลานทุกคนให้สุขสบาย
อ่อนกอนเจากัวจะอ้อบบีเกิด ไร่คนอตังเครียเลย มีความหมายว่า
ขอให้ลูกหลานอยู่สุขสบายไม่เจ็บไม่ไข้”

จากนั้นเผ่าจ๋ายี้ก็จะรินน้ำเรียกพระภูมิเป็นครั้งที่ 2 เมื่อชาวบ้านเวียนอธิษฐานจนครบทุกคนแล้วและนำรูปปึกที่ตัวไก่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เผ่าจ๋ายี้ก็จะเรียกพระภูมิต่อเป็นครั้งที่ 3 จากนั้นจะจุดบู่หรือจุดยาเส้นให้สูบบู่หรือเป็นอันเสร็จพิธี ส่วนชาวบ้านก็จะรินน้ำที่ตัวไก่เป็นการเรียกพระภูมิให้มารับอาหารที่ตนนำมาถวาย เสร็จแล้วชาวบ้านจะนั่งรอเวลาที่พระภูมิมารับเครื่องเซ่นไหว้สักประมาณ 10 – 15 นาที ในช่วงนี้ชาวบ้านจะพูดคุยได้ถามทุกข์สุขซึ่งกันและกัน เมื่อได้เวลาแล้วเผ่าจ๋ายี้จะทำพิธีลาเครื่องเซ่นไหว้โดยรินเหล้าลงในถาดเครื่องเซ่นไหว้อีกครั้งหนึ่งเป็นอันเสร็จพิธี

ภาพประกอบ 28 ชาวบ้านรินน้ำลงบนตัวไก่เป็นการเชิญชะงูมารับอาหาร

ขั้นที่ 4 ขั้นเลี้ยงทาย

หลังจากที่เสร็จสิ้นขั้นตอนการเซ่นไหว้แล้ว ชาวบ้านที่ร่วมพิธีจะฉีกคางไก่ หรือทูปไข่ ที่นำไปแช่นชะงูเพื่อเลี้ยงทาย การเลี้ยงทายหรืออ่านคำทำนายจากไข่ต้ม และคางไก่นั้น หากพบว่าคางไก่โค้งงอแสดงว่าจะเกิดเรื่องไม่ดี จะมีคนในครอบครัวเจ็บป่วย ผลผลิตทางการเกษตรก็จะไม่ดี ถ้าคางไก่หงิกงอมากแสดงว่าจะเกิดเหตุร้าย ในทางตรงกันข้ามหากคางไก่เหยียดตรง คำทำนายคือ การอยู่ดีมีสุขของครอบครัว การประสบความสำเร็จในสิ่งที่หวังตั้งใจไว้ ส่วนไข่ต้มก็เช่นเดียวกันหากไข่เน่า แสดงว่าจะมีคนป่วยหรือเสียชีวิต การอ่านคำทำนายจากไข่ และคางไก่นั้น เฒ่าจ้ำจะเป็นผู้เชี่ยวชาญและให้คำตอบได้ดีที่สุด หากปรากฏว่าไข่ต้มและคางไก่ แสดงคำทำนายในทางไม่ดี เจ้าของไข่ต้มและคางไก่จะต้องแช่นชะงูใหม่โดยจะเลือกเป็นวันข้างแรม หรือเรียกว่า วันดับ โดยเจ้าของไข่ หรือไก่ จะเลือกรับมาแช่นชะงูเพื่อแก้ไข โดยจะเชิญเฒ่าจ้ำมาทำพิธีให้ หรือนำมาเซ่นไหว้ด้วยตนเองก็ได้

ภาพประกอบ 29 ชาวบ้านกำลังฉีกคางไก่

เมื่อประกอบพิธีแซนยะจูเสร็จสิ้นแล้ว ชาวบ้านจะนำไข่ต้มและไก่ต้มกลับบ้าน เพื่อนำไปให้คนในครอบครัวดู ส่วนเนื้อไก่ หรือไข่ต้มก็จะรับประทานในครอบครัวถือเป็นอาหารที่เป็นสิริมงคล ส่วนข้าวสุกจะเทไว้ที่โรงยะจู เพื่อให้พวกสัมพะเวลี เปรต ผีที่ไม่มีญาติ มารับ ส่วนบุญเหล่านี้ น้ำดื่มที่นำมาก็จะเทรด และสาคน้ำขึ้นบนฟ้า การสาคน้ำมีสาเหตุมาจากความเชื่อเรื่องฝน ชาวบ้านเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ฝนตกมาก มีปริมาณเพียงพอแก่การเพาะปลูก ส่วนขวดน้ำเปล่าก็จะนำกลับบ้าน แต่หากเป็นน้ำหวาน น้ำอัดลม หรือเป็นเหล้า สุรา บางคนก็แบ่งกันดื่มกินที่โรงยะจู บางคนก็จะนำกลับไปให้คนในครอบครัวได้ดื่มกินด้วย

ขั้นตอนการประกอบพิธีแซนยะจูตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จพิธี แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของชุมชนและเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่า ความร่วมมือร่วมใจคือปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จลุล่วงของการประกอบพิธีแซนยะจูที่ชุมชนถือปฏิบัติร่วมกันมาเป็นเวลาช้านาน และยังคงถือปฏิบัติกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 30 ชาวบ้านเขี้ยวและน้ำทิ้งไว้ที่โรงยะจู้

ภาพประกอบ 31 โรงยะจู้จะถูกปิดไว้เมื่อพิธีกรรมเสร็จสิ้น

บทบาทความเชื่อและพิธีกรรมแขนงยะจู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

บทบาทด้านสังคม

1. บทบาทด้านการสร้างระบบความสัมพันธ์ในชุมชน

พิธีกรรมแขนงยะจู้เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โศกเจริญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน และจากความเป็นมาทางเชื้อชาติและประวัติศาสตร์ ถึงแม้ภายหลังจะมีการแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านม่วงหวาน หมู่ที่ 8 และบ้านโศกเจริญ หมู่ที่ 15 ด้วยความผูกพันกันของ 2 หมู่บ้านที่อยู่ร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันมาตลอด จึงทำให้ชื่อเรียกหมู่บ้านรวมกัน คือ บ้านม่วงหวาน – โศกเจริญ

2. บทบาทด้านความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน

สายสัมพันธ์ความเป็นเครือญาติได้สืบสานต่อมาโดยมีพิธีกรรมแขนงยะจู้ ซึ่งทำให้มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เพราะความเชื่อว่าทุกคนในหมู่บ้านล้วนเป็นลูกหลานของยะจู้ทั้งหมด จึงทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี และมีความร่วมมือกัน พึ่งพากันมีการรวมกลุ่มในหมู่บ้านเป็น 4 คุ่ม คือ คุ่มสันติประชา คุ่มสันติสุข คุ่มสันติไมตรี และคุ่มสันติภาพ มีการจัดงานประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือพิธีแขนงยะจู้ (วิทยาลัยการจัดการทางสังคม. 2550 : 34)

สิ่งที่แสดงถึงความสามัคคีของคนในชุมชนที่สังเกตได้จากการประกอบพิธีกรรม คือ คนที่มาก่อนจะนั่งรอเพื่อนบ้านเพื่อให้ทุกคนครบครันที่จะเข้าร่วมพิธีกรรมแขนงยะจู้ มาโดยพร้อมเพรียงกันก่อนจึงเริ่มพิธีกรรม การรวมกันเป็นกลุ่มในระหว่างการประกอบพิธีกรรม และการร่วมสนทนาพูดคุยกัน ร่วมรับประทานอาหาร และเครื่องค้ำ หลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรม

3. บทบาทด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนในชุมชน

เนื่องจากการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทุกคนต่างมีความหวัง ความต้องการ และมีปัญหา ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ผู้คน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทุกคนจึงต้องหาสิ่งที่เป็นที่พึ่ง การประกอบพิธีกรรมแขนงยะจู้เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนในชุมชนที่มีความเชื่อว่ายะจู้จะช่วยบันดาลให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา

จากการสัมภาษณ์นายสาย แจ่มใส อายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 15 นายสาย แจ่มใส เล่าว่า “ชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โศกเจริญ มีความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานมากเมื่อมีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจต้องการความช่วยเหลือ การบนบานของชาวไทย – กูย ที่นี่ก็จะคล้าย ๆ กันกับการบนบานของชาวบ้านอื่น ๆ คือในกรณีที่ต้องเสี่ยงหรือต้องการความช่วยเหลือ ต้องการกำลังใจ ก็จะมีการบนบานไว้ถ้าเป็นไปได้ตามที่ขอที่บนบานก็ต้องมาเช่น ไหว้ยะจู้ เช่น วัว ควาย รถยนต์ รถไถ ถูกขโมยไปก็จะบนบานให้ช่วยตามคืนมา ถ้าได้คืนก็จะเช่นไหว้ยะจู้”

ความเชื่อที่เกี่ยวกับการบนบาน ชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ เรียกการบนบานว่า “เบ็ลยะจู้” ซึ่งในการบนบานหรือการเบ็ลนี้ ผู้บนบานจะนำดอกไม้รูปเทียนมาหาเฒ่าจ๋า เมื่อมาพบเฒ่าจ๋า เฒ่าจ๋าก็จะนำไปยังโรงยะจู้ แล้วกล่าวบนบานตามที่คุณันต้องการโดยที่ชาวบ้านมีความเชื่อว่ายะจู้จะช่วยให้คนผู้บนบานประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา โอกาสในการบนบานนี้มีหลายโอกาส เช่น การบนให้หายเจ็บป่วย การบนให้คิดทหรหรือไม่คิดทหร การสอบเข้าศึกษาต่อ หรือการบนบานให้สอบทำงานได้

จากการสัมภาษณ์นายวิเชียร แจ่มใส อายุ 55 ปี อยู่บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ที่ 8 ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเฒ่าจ๋า เล่าว่า “ชาวบ้านที่มาบนบานกับยะจู้ส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ถูกหลานไปหางานทำ ในแต่ละเดือนก็จะมีชาวบ้านมาบนบานเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้เป็นประจำ ประมาณ 5 - 6 คน ที่เห็นได้ชัด ๆ ในช่วงที่หมู่บ้านของเรากำลังพัฒนาผู้ใหญ่บ้านขออะไรต่าง ๆ จากทางราชการ ชาวบ้านก็จะไปช่วยกันบนบานให้ได้สิ่งต่าง ๆ ตามที่ขอ แล้วเราก็ได้สมหวังแทบทุกอย่าง หมู่บ้านเราพัฒนามาก ๆ เลย ทำให้ชาวบ้านมีความศรัทธาในยะจู้มากขึ้น ตั้งแต่ก่อนเขาก็เชื่อมากอยู่แล้ว พอหมู่บ้านเราสมหวังตามที่ขอ หมู่บ้านเราพัฒนาขึ้น เจริญขึ้น ใครก็มาดูแลหมู่บ้านเรา ชาวบ้านยังมีความเชื่อเรื่องยะจู้มากขึ้นกว่าเดิม ชาวบ้านเขาจะบนแต่ในสิ่งที่ดีนะเรื่องเกี่ยวกับการผัดทหรผาย ผิดจารีตประเพณีเขาก็จะไม่บนบานกันหรอก และที่ไม่ค่อยเห็นเขานิยมบนบานแน่นอน ถ้าผู้ที่มาบนบานแล้วไม่ได้รับความสำเร็จตามที่ได้บนไว้ ก็จะไปบอกกล่าวยะจู้อีกครั้ง หากยังไม่สำเร็จอีกชาวบ้านก็จะคิดว่าตนเองนั้นไม่มีวาสนา ยะจู้จึงช่วยไม่ได้ แต่พอเจอเรื่องทุกข์ใจอย่างอื่นชาวบ้านคนนั้นก็มาบนบานเรื่องใหม่ต่อไปเพราะคิดว่ายะจู้ต้องช่วยตนเองสักเรื่องแน่นอน” จะเห็นได้ว่า แม้ผลการบนบานบางครั้งอาจจะไม่ประสบความสำเร็จแต่ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของยะจู้ยังคงฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ อยู่เสมอ

การแก้บนเพื่อแสดงความขอบคุณหลังจากการบนบาน ผู้แก้บนจะนำเครื่องบูชาพร้อมด้วยเรื่องเช่น ไหว้และสิ่งของอย่างอื่นตามที่สัญญาไว้มาถวาย หลังจากที่ยะจู้ได้ให้ความคุ้มครองให้ได้รับความสำเร็จแล้ว พิธีแก้บนกระทำโดยการจัดขัน 5 หรือ ขัน 8 พร้อมเครื่องเช่น ไหว้ สิ่งของตามที่ตกลงว่าจะนำมาถวายแก่ยะจู้ เช่น ข้าว กล้วย กล้วย กล้วย โดยเฒ่าจ๋าจะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม การตั้งเครื่องเช่น ไหว้จะตั้งตรงหน้าโรงยะจู้ แล้วนั่งคุกเข่าก้มลงกราบแล้วยกขันหรือภาชนะที่ใส่เครื่องบูชาขึ้นกล่าวจุดประสงค์ที่ตนมาหาชะจู้ในวันนี้ ว่ามาทำพิธีแก้บนเนื่องจากการบนในเรื่องใดจบแล้ว เฒ่าจ๋าจะรับเอาขันเครื่องบูชานำไปตั้งต่อหน้าโรงยะจู้ เสร็จแล้วจึงจุดธูปเทียนอย่างละ 1 คู่ นั่งคุกเข่าแล้วก้มลงกราบ 1 ครั้ง ยกมือพนมกล่าวอัญเชิญชะจู้มารับเครื่องเช่น ไหว้

ในการเก็บแต่ละครั้ง เครื่องเช่นไหที่จะขาดไม่ได้ คือ เหล้า ไก่ต้ม ส่วนเครื่องเช่นไหอย่างอื่นแล้วแต่ว่าแต่ละคนได้บนบานไว้ว่าจะเอาอะไรมาเก็บ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของแต่ละคน เพราะชาวบ้านเชื่อว่าชะงูจะพอใจก็ต่อเมื่อชาวบ้านได้มาเก็บแล้วจะไม่เน้นที่เครื่องเช่นไห แต่จะเน้นที่การปฏิบัติว่าได้สัตถุญากับชะงูแล้ว เพราะชาวบ้านต่างก็มีความเห็นว่าชะงูชอบคนที่ซื่อตรง รักษาคำมั่นสัตถุญญาและปฏิบัติตัวดี (บุญทัน แจ่มใส. 2550 : สัมภาษณ์)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเก็บจึงเป็นความสบายใจของผู้ที่ได้บนบานไว้ หากได้ปฏิบัติตามที่ตนสัตถุญาไว้แล้วตนเองจะประสบแต่สิ่งที่ดี พ้นจากความทุกข์ต่าง ๆ ต่อจากนี้ไปชีวิตจะประสบแต่ความสุข ความเจริญ

4. บทบาทด้านการสอนจริยธรรม

4.1 ความกตัญญูรู้คุณ

ความเชื่อเรื่องผิยะจู้ถือเป็นภูมิปัญญาในการวางรากฐานจริยธรรมให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะการสอนเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ชาวไทย – กูย ยึดมั่นในความกตัญญู โดยเฉพาะบุญคุณของพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด ลูกที่ดีที่มีความกตัญญูรู้คุณจะประสบแต่สิ่งที่ดีในชีวิต ส่วนลูกที่อกตัญญูรู้คุณก็จะพบสิ่งที่ไม่ดี ผู้สูงอายุก็จะสอนบุตรหลานให้เป็นคนที่ดีกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบิดามารดาต่อผู้มีพระคุณ

ชะงูคือสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์รวมทั้งการปกป้องคุ้มครอง การประกอบพิธีเช่นชะงูจึงเป็นการแสดงความสำนึกในบุญคุณตลอดจนความกตัญญูต่อชะงูหรือต่อวิญญาณบรรพบุรุษ นอกจากนั้นความเชื่อเรื่องชะงูยังสะท้อนภาพความกตัญญูของคนที่มีต่อธรรมชาติ ปลูกฝังให้เห็นความสำคัญธรรมชาติ ว่าสรรพสิ่งที่ต้องอาศัยธรรมชาติในการดำรงอยู่ เช่น คนมีข้าวบริโภคก็เพราะได้อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติมาช่วยในการทำนา เพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยดิน น้ำ ป่าไม้ทั้งสิ้น ผิยะจู้นับว่ามีบทบาทอันสำคัญในการสอนจริยธรรมเรื่องความกตัญญูรู้คุณให้แก่สมาชิกในชุมชนทั้งการกตัญญูระหว่างคนต่อคน และคนต่อธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำลำธาร อันจะส่งต่อความสงบสุขของสังคม

4.2 รักษาสิ่งจะ

สิ่งจะที่ถือว่าผิดต่อชะงูที่สำคัญ ได้แก่ การเบิด หรือการบนบานของชาวบ้านแล้วไม่เก็บ ชะงูก็จะทำให้ครอบครัวของผู้เบิดหรือบนบานประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น มีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยกะทันหัน เกิดอุบัติเหตุ สูญเสียทรัพย์สิน ทำการค้าขายไม่รุ่งเรือง ชาวบ้านจึงระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่เบิดหลง บนแล้วลืมเก็บ

การเปิดและการแก้ไขจึงมีบทบาทในการปลูกฝังนิสัยการรักษาสิ่งจะหรือรักษา คำพูดให้แก่ชุมชนที่สะท้อนให้เห็นว่า ผลของการไม่รักษาคำพูดจะทำให้เกิดความไม่สงบสุขต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องรักษาสัจจะ

จากความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิฤทธิ์ของผีชะงูที่ต่างยอมรับว่าหลังทำให้ ชาวบ้านเกรงกลัวและไม่มีใครกล้าทำหาย คนรุ่นใหม่เองก็ไม่กล้าลบหลู่ เนื่องจากชะงูมีภาวะที่สามารถล่วงรู้ทุกอย่างทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ชาวบ้านจึงระมัดระวังที่จะไม่ผิดคำพูด หากรับปาก กับชะงูแล้วก็ต้องทำ (อนงค์ สวนเพชร. 2550 : สัมภาษณ์)

ชะงูจึงวางรากฐานการรักษาสิ่งจะหรือรักษาคำพูดให้แก่ชุมชน การมีส่วนร่วม ในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและส่วนรวมครั้งแล้วครั้งเล่าของพวกเขา ๆ นั้นนับว่าเป็น การปลูกฝังลักษณะนิสัยการรักษาสิ่งจะทางอ้อมให้แก่ลูกหลาน อันจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบ สุขในที่สุด

5. บทบาทของพิธีกรรมแขนงชะงูด้านทุนวัฒนธรรม

พิธีกรรมแขนงชะงูเป็นวัฒนธรรมที่มีการสืบสานกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็น วัฒนธรรมของชุมชนที่คนในชุมชนร่วมกันสั่งสมและสืบทอดกันมา นับเป็นทุนทางวัฒนธรรม ที่สำคัญของชุมชน เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สำหรับความเข้มแข็งของชุมชน ไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ มีกิจกรรมหลายอย่างที่นับได้ว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กและเยาวชนต้องเรียนรู้เรื่องบ้านตัวเอง ประวัติศาสตร์การก่อตั้งหมู่บ้าน บรรพบุรุษ ผู้เฒ่า ผู้แก่ที่บอกเบ็ดเตล็ดตามทางในอดีต ทางด้านประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะพิธีกรรม แขนงชะงู ซึ่งเป็นสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่ยึดเหนี่ยวคนในชุมชนให้มาร่วมกันกำหนดทิศทาง ของชุมชนร่วมคิดร่วมทำเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชนสิ่งสำคัญที่คนบ้านม่วงหวาน – โลกเจริญเชื่อมั่น คือ เชื่อว่าชาวบ้านทุกคนคือบุคลากรที่ล้ำค่าเป็นทุนที่สำคัญในการทำงาน ผู้นำ แกนนำ คือ จุดแข็งที่นำพาชุมชนก้าวผ่านปัญหามาได้อย่างต่อเนื่อง มีการทำงานเป็นทีม ทุกคนมีส่วนร่วม กิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือในการรวมกลุ่ม ที่สำคัญคือ การสร้างกระบวนการ การเรียนรู้ของคนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ให้ร่วมคิด ร่วมแก้ไข กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ของชุมชน เป็นพื้นฐานที่จะก้าวไปสู่การจัดการตนเองอย่างพอเพียง (วิทยาลัยการจัดการทางสังคม. 2550 : 51)

บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

ชะงู เป็นความเชื่อที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทย – กูย ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับความเชื่อ เรื่องผีปู่ตาของชาวไทย – อีสาน ซึ่งจารุวรรณ ธรรมวัตร (2531 : 35) อธิบายว่า ผีปู่ตาเป็นความเชื่อของชาวไทย – อีสาน ที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ

เช่น ด้านการผลิต การสาธารณสุขโลก การศึกษาและรักษาบรรทัดฐานของสังคมหมู่บ้าน ฝีมื บทบาทที่มีความหมายต่อภาวะปรวนแปรของธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด หรือลมกรรโชกบ้านเรือนพังทลาย ได้แก่ ฝึฟ้า หรือฝึแดน ฝึมหะคักคักหลักเมือง ฝึปู้ดา ฝึแม่แล้ง อำนาจฝึเหล่านี้ สามารถบันดาลให้ฝนตกหรือฝนแล้งได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของฝึ ซึ่งทางจิตใจ อันเกิดจากความไม่มั่นคงของภาวะธรรมชาติ ความขาดแคลนภัยแล้ง แปรรูปเป็นพิธีกรรมเพื่อ พยากรณ์ฟ้าฝน และในขณะเดียวกัน พิธีกรรมเป็นการอ่อนน้อมต่อฝึโดยจะทำทุกอย่างตามที่ฝึบอก

จากการศึกษาพบว่า ะยะจู้ที่ชาวบ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ ให้ความเคารพเชื่อถือนี้ มีบทบาทต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โลกเจริญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อนุรักษ์ป่าไม้

ยะจู้คือภูมิปัญญาในการรักษาป่าไม้ เห็นได้จากกฎหลักที่ชาวบ้านยึดถือกันอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การไม่เข้าไปตัดต้นไม้ในบริเวณป่าโรงยะจู้โดยเด็ดขาด เพราะป่าบริเวณนี้คือพื้นที่ที่ชาวบ้าน ยกให้เป็นสิทธิของยะจู้ บริเวณดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเขตศักดิ์สิทธิ์หรือเขตหวงห้ามที่ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าไปกระทำการใด ๆ หรือนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในบริเวณดังกล่าวออกมาเป็นสมบัติส่วนตัว ชาวบ้านต่างยึดถือกฎข้อนี้อย่างเคร่งครัด จึงสามารถกล่าวได้ว่าบนพื้นฐานความเชื่อ ในอำนาจของยะจู้ ที่ผู้คนในชุมชนเชื่อว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีใครกล้าทำทลาย ส่งผลให้บริเวณ โรงยะจู้อยู่รอดปลอดภัยและคงความอุดมสมบูรณ์ตราบเท่าปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องยะจู้ของชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ นับเป็นความ ชาญฉลาดของบรรพบุรุษในการใช้ “ฝึ” รักษาผืนป่าไว้ให้ลูกหลาน อีกทั้งยังสอนให้คนรุ่นหลัง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศน์ที่ว่า ป่าจะดูดซับความชุ่มชื้นไว้ในดิน ทำให้ฝนตก ตามฤดูกาลสรรพสิ่งต่างก็ต้องอาศัยป่าและน้ำ ความเชื่อเรื่องยะจู้จึงเป็นกุศโลบายในการอนุรักษ์ ป่าไม้ของชาวไทย – กูย นั่นเอง

2. เป็นแหล่งอาหาร

ถึงแม้ว่าบริเวณโรงยะจู้จะเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์และหวงห้าม ที่ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าไป ถ่วงสะเมิด ตัดไม้ทำลายป่า ยิงนก ตกปลา แต่ในขณะเดียวกันบริเวณใกล้ ๆ กับโรงยะจู้ของ ชุมชนบ้านม่วงหวาน – โลกเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ริมหนองน้ำ ชาวบ้านได้ใช้พื้นที่ริมหนองน้ำแห่งนี้ ในการปลูกพืชผัก เพื่อปลูกบริโภคและปลูกเพื่อนำไปขายด้วย บริเวณดังกล่าวจึงเป็นศูนย์รวม ของแหล่งอาหาร พืชผักสวนครัว และสมุนไพร

3. หลักประกันความมั่นคง

ยะจู้ คือสัญลักษณ์ของการคุ้มครอง คุ้มครอง รวมทั้งหมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านจะไม่ลงมือทำนาหรือหว่านข้าวกล้าหากยังไม่ได้เช่นไหวยะจู้ แม้ว่าในบางปีฝนอาจจะมาเร็ว ปริมาณน้ำฝนมีมากเพียงพอที่จะลงมือในการหว่านข้าวหรือปักดำ แต่ชาวบ้านก็จะคอยให้มีการเช่นไหวยะจู้ก่อน เพราะเชื่อว่ายะจู้จะโกรธแล้วจะบันดาลให้ข้าวในนาเสียหาย หรือได้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นชาวบ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ จึงมีการเช่นไหวยะจู้ ซึ่งในการเช่นไหวก็จะมีการกล่าวอ้อนวอนขอความอุดมสมบูรณ์ การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างกำลังใจให้กับชาวไทย – กูย บ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น และทำให้มีกำลังใจในการเริ่มฤดูทำนา หลังจากพิธีกรรมเช่นยะจู้ผ่านพ้นไปแล้วชาวบ้านก็จะเริ่มลงมือหว่านข้าวกล้าด้วยความมั่นใจว่าจะได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง มีข้าวปลาเพียงพอแก่การบริโภคและเหลือได้ขาย ยะจู้จึงเป็นหลักประกันความมั่นคงให้แก่ชาวบ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ

บทบาททางด้านการเมืองการปกครอง

1. การจัดระเบียบสังคม

ความเชื่อเรื่องยะจู้ จึงเป็นกฎระเบียบแบบแผนโครงสร้างของสังคม

บ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ เป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบให้กับสังคมได้อย่างดี ทำให้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัวในสิ่งที่เหลือเชื่อ สิ่งที่เกิดขึ้นนอกเหนือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ทั้งที่ไม่เคยได้พบเจอในปาฏิหาริย์ต่าง ๆ เหล่านั้นเลยแต่ความเชื่อที่มีต่อยะจู้ ซึ่งเชื่อว่าเป็นผีบรรพบุรุษที่คอยคุ้มครองดูแลชุมชนและคนในชุมชนอยู่อย่างร่มเย็น มีความสงบสุข ทำให้ชาวบ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ ปฏิบัติตนในกรอบประเพณีและเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องดีงามไม่ปฏิบัตินอกกรอบประเพณีอันดีงามที่ชุมชนได้วางไว้

ชาวบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญมีความเชื่อว่าการปฏิบัติตนออกนอกกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชุมชน จะทำให้ยะจู้โกรธและลงโทษ ชาวบ้านม่วงหวาน – โคกเจริญ จึงประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีที่ชุมชนกำหนดไว้ คนในชุมชนเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน รักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ขอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น ส่งผลให้ชุมชนมีความเป็นระเบียบและมีโครงสร้างที่แข็งแรง เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งกันก็สามารถตกลงกันได้โดยง่าย ชุมชนไทย – กูย แห่งนี้จึงเป็นชุมชนที่พัฒนา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เข้าไปทุกหน่วยงานอย่างดี จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2. เป็นกฎระเบียบและข้อบังคับของชุมชน

ในอดีตที่ยังเป็นชุมชนขนาดเล็กและมีอิสระมิได้มีการปกครองอย่างเช่นปัจจุบัน ในสมัยก่อนชาวบ้านมีความเชื่อและเกรงกลัวต่อสิ่งเหนือธรรมชาติมาก โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผี ดังนั้นความเชื่อเรื่องผียะจู้จึง เป็นสิ่งที่ใช้เป็นกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับคนหมู่มาก ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของผียะจู้เปรียบได้กับกฎข้อบังคับที่ผู้คนเกรงกลัว การกระทำผิดต่อผียะจู้ก็เท่ากับ ทำผิดต่อกฎข้อบังคับในชุมชนนั่นเอง

ในปัจจุบันผียะจู้ก็ยังทำหน้าที่เป็นกฎข้อบังคับในการคุ้มครองอาณาบริเวณของตนเอง ห้ามมิให้ผู้ใดล่วงละเมิดเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าบริเวณ โรงยะจู้ หรือบูกรุกเขตหรือบริเวณที่หวงห้ามไว้ การฝ่าฝืนความเห็นของคนส่วนใหญ่จึงเป็นสิ่งที่สมาชิกหลีกเลี่ยงไม่พึงกระทำเพราะความเกรงกลัว ผียะจู้จะ โกรธ ซึ่งหมายถึง การถูกสังคมลงโทษนั่นเอง